

PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN INTERDISCIPLINARY INTEGRATION PROCESSES IN EDUCATION OF THE YOUNG GENERATION

Karimov Oybek Abdinazarovich
TerDPI 2nd Cycle Graduate Student
oybekkarimov8380@gmail.com
+998993188015

Annotation

The article discusses in detail some of the requirements and conditions for the introduction of an interdisciplinary integration approach in the lessons of the native language and reading literacy in elementary grades, discusses issues related to pedagogical technologies.

Keywords: tegration, interdisciplinary integration, educational efficiency, primary education, pedagogical technology, integration classes.

So`nggi yillarda ta'lim-tarbiya tizimida yangi avlod tarbiyasida jahon fani va madaniyatining ilg`or yutuqlarini jamlagan, o`tmish ajdodlarimiz aql-zakovoti mahsuli sifatida yaratilgan milliy va ma'naviy qadriyatlarimizga tayangan holda zamonaviy ta'lim-tarbiya berish uslublarini shakllantirish muammosi vujudga keldi. Barkamol avlod jamiyat taraqqiyotining asosi. Shu bois mamlakatimizda ham jismonan, ham manan barkamol avlodga talim-tarbiya berish davlat siyosati darajasiga kotarilgan.

Kadrlar tayyorlash milliy modelida fanning tabiat va jamiyat togrisidagi yangi fundamental hamda amaliy tadqiqiga oid yonalishlarini rivojlantirish, yuqori malakali, ilmiy salohiyatga ega raqobatbardosh pedagogik kadrlar tayyorlash, amalda talim sohasida faoliyat yuritayotgan oqituvchilar malakasini oshirish yolida muntazam tizimli ishlarni amaliyotga tadbiq etish, zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan togrri foydalanishni yolga qoyish, ularni jahon fani integratsiyasi darajasida ilmiy jihatdan savodxonligini, bilimlarini boyitish davr talabi bolib qolmoqda.

2022-2026- yillarda Ozbekiston Respublikasini rivojlantirishning Harakatlar strategiyasida va boshqa meyoriy hujjatlarda uzluksiz talim tizimini isloh qilish vazifalari belgilangan bolib, bu esa talim jarayonida oquvchilar bilan ishlash, ularni har tomonlama yetuk barkamol shaxs sifatida shakllantirish davlat miqyosida muvaffaqiyatli amalga oshirilishida zamin bolmoqda.

Zero, yurtboshimiz Sh.Mirziyoyevning Biz talim va tarbiya tizimining barcha boginlari faoliyatini bugungi zamon talablari asosida takomillashtirishni ozimizning birinchi darajali vazifamiz deb bilamiz ¹deya bildirgan fikrlari ota ahamiyatlidir.

Ta'lim tarbiya jarayonida, maktab ta'limida fanlararo integratsiyani yo'lga qo'yish fan va jamiyat hayotida bugungi kunda sodir bo'layotgan integratsion jarayonlarda o'z ifodasini topmoqda. Kadrlar tayyorlash milliy modelida fanning tabiat va jamiyat togrisidagi yangi fundamental hamda amaliy

¹ "Ta'lim to'g'risidagi qonun", "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" 2020-yil.

tadqiqiga oid yonalishlarini rivojlantirish, yuqori malakali, ilmiy salohiyatga ega raqobatbardosh pedagogik kadrlar tayyorlash, amalda talim sohasida faoliyat yuritayotgan oqituvchilar malakasini oshirish yolida muntazam tizimli ishlarni amaliyotga tadbiq etish, zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan to'g'ri foydalanishni yolg'a qoyish, ularni jahon fani integratsiyasi darajasida ilmiy jihatdan savodxonligini, bilimlarini boyitish bugunning dolzarb mavzusidir.

Oquvchilarning oquv materiallarini ozlashtirishida qollaniladigan pedagogik texnologiyalar yosh avlodning intellektual rivojlanishiga ijobiy tasir etishining samarali yollaridan foydalanishda oqituvchilardan oquvchilarga bir fan doirasida bogliqliklar asosida turli bilimlarni orgatishini taqozo etadi. Jamiyatdagi hodisalar, ularning tuzilishi, mohiyati va funksiyalarini, qonuniyatlarini organish, oquvchilar ongida qiyoslash, analiz va sintez, taqqoslash, ijodiy fikrlash, dunyoqarashini kengaytirish, umumlashtirish, induktiv va deduktiv xulosa chiqarish kabi tafakkur operatsiyalarini rivojlantirishga yordam beradi. Erkin fikrlovchi, ijodkor, mustaqil vatanimizga sadoqatli bolgan barkamol avlodni tarbiyalash yolida boshlangich talim samaradorligini oshirishni talab etiladi. Shuni etiborga olgan holda ona tili va oqish savodxonligi darslarida fanlararo integratsiya qonuniyatlarining yangi qirralarining yaratilishi, integratsion tizimning ommalashishi, yangi pedagogik texnologiyalarning talim jarayonida qollanilishi talimda istiqbolli vazifalar yechimini taminlaydi.

Bugungi kunda jamiyatimizdagi yangi iltimoiy munosabatlarning shakllanishi, talimning dunyo talim tizimiga integratsiyalashuvi, demokratiyalash va insonparvarlashtirish jarayonlarining rivojlanishi talim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar (PT)ga yangicha yondoshuv zarurligini taqozo etmoqda [3-9-b]

Ona tili va oqish savodxonligi darslarida ogzaki va yozma nutqlarini ostirishga qaratilgan bilimlarni ongli ozlashtirishi, dunyo haqidagi yaxlit tasavvurlarini rivojlantirish, erkin ijodiy fikrlash va amaliy va ilmiy-metodik tayyorgarligini oshirish, yangi pedagogik texnologiyalarni talim jarayonida qolash muhim orinni egallaydi. Bunday tayyorgarlik oquvchilarda darsda va darsdan tashqari mashg'ulotlarda, kelajakda hayotiy masalalarda, ishlab chiqarishda va umuman har qanday faoliyatda ozlashtirilgan bilim, konikma va malakalarini erkin qolash imkoniyatini beradi.

Pedagogik texnologiya tushunchasining shakllanish va rivojlanish tarixida turli qarashlar mavjud bolgan; u texnik vositalar haqidagi talimot deb, hamda oqitish jarayonini loyihalashtirilgan holda izchil va muntazam tashkil etish deb talqin qilingan. [4-65-b]

Tadqiqotlarni organish, kuzatish jarayonida malum boladiki, tarixda pedagogika soxasi rivojida oz orniga ega bolgan taniqli pedagog olimlardan B.Lixatchev, V.P.Bespalko, I.P.Volkov, Yunesko, V.M.Shepel, V.M.Manaxov, G.Slevko, M.V.Klarinlar pedagogik texnologiyalar ustida ilmiy izlanishlar olib borishgan.

Bugungi to'xtovsiz rivojlanayotgan talim sohasi yangi bosqichga kotarilmoqda, internet tamoqlari va undagi malumotlarning cheksizligi tufayli yosh avlodning axborot olishi uchun hech qanday tosiq yoq, bunday keskin rivojlanish, osish jarayonida talim-tarbiya berishda innovatsion texnologiyalardan foydalanmasdan darsning samaradorligiga erishib bolmaydi. Ikki guruh bir xil topshiriqni bajarishi jarayonida mahoratli har tomonlama pishiq tayyorgarlikka erishgan azolarga ega jamoa yaxshi natijalar korsatib, maqtovg'a sazovor bolishadi, ustalar ham bir xil

materiiallardan turli buyumlar yasaydilar, ammo ularning tayyorlagan buyumlari sakllari, gozalligi, foydaliligi, pishiqligi va chidamliligi jihatidan bir-biridan tubdan farq qiladi. Bunga kasbiy mahorat hamda qobiliyat orqali erishiladi. Oqituvchi ham oz kasbiga puxta yondoshib, yangi pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda darslarni tashkil etsa talimda yuksak marralarni zabt etish kafolatlanadi.

Bugungi shiddat bilan rivojlanayotgan davrda oqituvchi oz ustida ishlab, yangi bilimlarni egallamasa, ilgari organilgan bilimlar yetarli bolmay qoladi. Har bir bir organilayotgan mavzuni kundalik hayotdagi voqealar bilan boglanilib, turli innovatsion texnologiyalardan foydalanilib otilgan dars oquvchi uchun qiziqarli hamda esda qolarli bolib, samarali natijalarga erishilishi mumkin.

Innovatsiya (inglizcha) yangilik kiritish, yangilik degan manoni ifodalasa, texnologiya yunoncha texnos sanat, mahorat va logos □ fan sozlaridan olinib, innovatsion texnologiya talim-tarbiya shakllari, metodlari va usullariga yangicha yondoshish degan manoni bildiradi. Innovatsion yangi pedagogik texnologiyalar talim jarayoni hamda o'qituvchi va oquvchi faoliyatiga yangilik, ozgarishlar kiritish hisoblanib, yangi davr ustozlari oldiga organishi lozim bolgan, AKT boyicha bilim, konikma va malakaga ega bolish, YaPT (yangi pedagogik texnologiya) boyicha xorijiy tajribalardan boxabar bolish, talim jarayonini tashkil etishda didaktik oyinlardan, interfaol usullardan foydalanish sanati, ilgor pedagogik texnologiya boyicha bilimlarni ozlashtirib borish, dars jarayonida harakatli oyin texnologiyalaridan unumli foydalana bilish, oz ustida tinmay ishlash, turli sohalarga oid yangiliklarni kuzatib borish kabi muhim talablarni qoyadi.

Oqituvchi innovatsion texnologiyalarga asoslanib darsni tashkil etar ekan, turli texnik vositalardan ham (kampyuter, proyektor, monitor, elektron doska va boshqa) foydalanish yollarini puxta ozlashtirishi muhim ahamiyatlidir. Oqituvchining faoliyatida yangiliklar, metodlar qanchalik kop bolsa, dars mavzusining tasirchanligi, mazmuni shunchalik oshadi. Talimda innovatsion texnologiyalar va interfaol metodlar haqidagi bilim hamda tasavvurlarning ozgaruvchanligi va mukammal shaklga ega emasligini ham etirof etishimiz lozim. Bunda har bir pedagok talimga individual tarzda shaxsiy hamda talim muassasasi imkoniyatlaridan kelib chiqib, ijodiy yondoshgan holda yangilik va ozgartirishlar kiritishi mumkin. Ammo bu jarayonda talim oluvchining individual yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda oquvchilarning har tomonlama aqliy, manaviy tomondan rivojlantiruvchi faol metodlardan foydalanish muhimdir. Talim faoliyatining yangi shakllarini konstruksiyalash boshlangich sinf o quvchilarining m anaviy shakllanishi asosini tashkil qiladi. Dastur fikrlash shakllarini tubdan yangilash; maktab oquvchilarini intellektning yangi bosqichida otkazishni kozda tutadi. Chunonchi: korgazmali - aniqlikdan o g zaki mantiqiylikka; emperikdan nazar iy-tadrijiy fikrlashga.[5-167-b]

Innovatsion texnologiyalardan foydalanishning asosiy maqsadi: oqituvchi va oquvchi ortasidagi munosabatda ilmiy va ozaro hamkorlikka erishish, oquvchilarni organilayotgan fanga qiziqtirish, ilm olishga bolgan munosabatni ijobiy tomonga ozgartirish orqali olingan bilimlarni kundalik faoliyatda qollay olish konikmasiga ega bolishida muhim omil bolib xizmat qiladi. Yuqoridagilardan kelib chiqib, innovatsion pedagogik texnologiya bu ilmiy izlanishlar, ishlanmalar yaratish, tajriba sinov ishlari olib borish yoki boshqa fan-texnika yutuqlaridan foydalangan holda

fanlararo integratsiyani joriy etib, oquvchilarga yangi bilim berishdan iboratdir degan xulosaga kelishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar royxati:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони, 28.01.2022 йилдаги ПФ-60-сон
2. МО'Д.2021. <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>.
3. Н.Т.Омонov “Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat” Toshkent-2012.
4. N.N.Azizxo'jayeva “Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat” Toshkent-2006.
5. R.Mavlonova, N.Rahmonqulova “ Boshlang'ch ta'limda pedagogika, innovatsiya, integratsiya” Toshkent-2013.